

ГЛАСНИК ГЕОГРАФСКОГ ДРУШТВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
HERALD OF THE GEOGRAPHIC SOCIETY OF THE REPUBLIC OF SRPSKA

ГОДИНА 1999.
YEAR 1999.

Свеска 4
Volume 4

ДУШАН М. НИКИЋ*

ЧИЛИ ЈЕ ЛИВАЊСКИ КРАЈ У Х ВИЈЕКУ?

За апсолвирање насловљене теме и за одговор на постављено питање послужићемо се релевантним источницима првог реда.

Многима, нарочито историчарима, добро су познати записи византијског цара Константина VII Порфирогенита (945-959) које је исти сачинио с намјером да своме сину Роману сугерише како да влада бројним народима у своме огромном царству. Наведени византијски цар бавећи се питањем разграничења Срба и Хрвата у X вијеку записао је:

"**Од ријеке Цетине почиње земља Хрватска и пружа се према Приморју до границе Истре, односно до града Лабина и са брдске стране у извјесној мјери пружа се и даље од провинције Истре."**"

Ради разумијевања тадашњег разграничења иницијалних српских земаља од хрватских обласи на западу, нарочито у предјеле ријеке Цетине, доносимо на овоме мјесту исјечак прегледне карте тих крајева:

Дакле, што се тиче политичко-територијалне припадности ливањског краја и **Западних српских страна**², у којима су се они стабилизовали још у IV вијеку³, нема никаквог двоумљења - **ливањски крај и половином Х вијека као и све друге српске области насељен је искључиво и само СРБИМА**. У сусједном цетинском крају, нарочито око изворишта Цетине и уз њену лијеву обалу уз планински крашки масив Динаре живе и тада Срби у којем су се задржали у знатном броју све до 1995. године, када су одатле, а и из Западних српских страна у акцијама етничког чишћења истјерани од стране регуларних јединица војске новоформиране државе Хрватске и уз несебичну логистичку и војно-политичку помоћ САД и западно-европских земаља⁴.

За потврду наведеног од мноштва историјских чињеница и релевантних научних доказа упознајемо вас и са мање приступачном и недовољно код нас публикованом картом пољских научника и истраживача, која је објављена у "Польском словнику", чији исјечак прилажемо:

* Професор географије у пензији. Београд, Србија

¹ Божидар Ферјанчић. Византијски извори за историју народа Југославије. Том II. Београд 1959.35-38 и ту назначени извори и библиографија

² Јован Деретић, Западна Србија, кратки историјски преглед од 3-ег века пре Христа до 20-ог века. Чикаго 1995. 70 и ту назначени извори и библиографија

³ Ђорђе Јанковић. Српске громиле. Београд 1998. 58-64 и 83-84 и ту назначени извори и библиографија

⁴ Дејтонски споразум, Дејтон-Париз 1995.

Исјечак са прегледне карте "Словенска племена на Балкану у VII вијеку" (Из "Пољски Славник, I, 71")

Оно на шта, овом приликом, на карти скрећемо пажњу читаоца јесте простор који је означен племенско-етничким именом **Гламочани**.

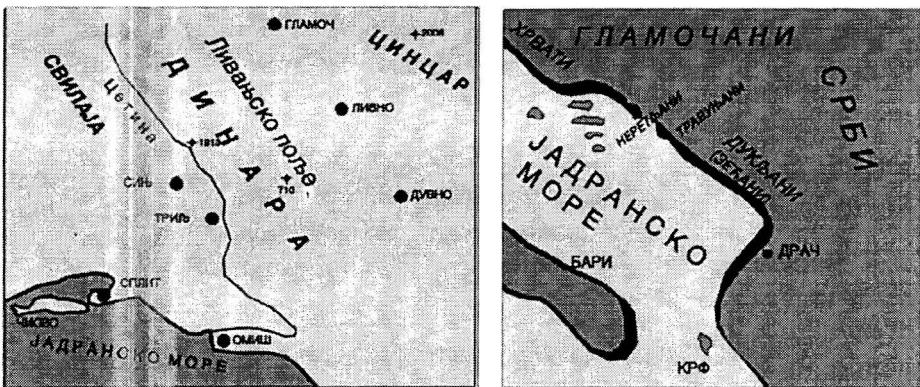
Означен простор на приложеној карти захвата један од типичних крашких дијелова Балканског полуострва и картиран је тако да се може, у грубим географским координатама, уоквирити: на западу - током Цетине, те билом Динаре и Пљешвице; на истоку - извориштем ријеке Врбаса и њеним током; сјеверну границу - чини водоток Саве, односно Панонска низија; јужна граница - није најјасније назначена, али, чини нам се извјесним, да је чини средње далматинско приморје са отоцима у којем се додирује са српским средњевјековним просторима Племенског савеза Нерствљана.

Дакле, на цijелом том простору и у VII вијеку живјели су припадници **Племенског савеза СРБА ГЛАМОЧАНА⁵**. Унутар тог крашког планинског простора је и ливањски крај којег насељавају **Срби Лијевњани/Ливњаци** који су једно од српских племена Племенског савеза Срба Гламочана.

У X вијеку дио назначеног простора "који одговара приближно данашњој западној Босни и делу Далмације"⁶ у историјским изворима наводи се као **Српски банат ХЕЛМАНИЈА**, чији је господар Драгослав, син српског краља Прелимира⁷.

И, за сам крај, још нешто.

У цijелом том простору готово да нема **топонима** који није из српске лексике, тачније - из српског језика, а многи од њих сежу и у највећу могућу старину. Један од њих је и ојконим Ливно, које је једно од најстаријих срп-

Прегледна карта географско-историјског разграничења Срба од Хрвата пол. Х вијека ријеком Цетином

Исјечак са прегледне карте "СЛОВЕНСКА ПЛЕМЕНА НА БАЛКАНУ У ВИИ ВИЈЕКУ" (из "Пољски Славник, I, 71")

⁵ Никић М. Душан, Гламоч, насеља и становништво, Географско друштво БиХ, Посебна издања књ. VII. Сарајево. 1989.7-11

⁶ Јован Деретић, исто, 71-72

⁷ Исти, исто, 53

ских градских насеља на Балканском полуострву. За коријен овог имена узима се стара српска ријеч **хлив**⁸, која је послужила за формирање још мноштва топонима на некадашњим српским просторима око Каспијског и Црног мора, по Алпима и у средњој Европи⁹.

Старом српском ријечу хлив означавана су карактеристична мјеста на земљишту са изворима воде те се може казати да је и ојконим Ливно оро-хидронимског постанка. У ливањском крају он означава изворишну членку ријеке Бистрице чије воде избијају из великих подземних базена - језера испод стрмих литица Башајковца, Црвеница, Вилинског висла и Куле Старца Вујадина чинећи један предиван природни колоплет воде и стијена, који је увијек прелијеп. Најљепше је у тој думачи - Думану/Дл'ману за вријеме поводња када готово испод сваког камена и пукотине навире као суза чиста и бистра планинска вода жуборећи низ стрмине и одмичући низ раван поља ка својим понорима и еставелама да би се поново показала свјетlostи дана и човјековим очима појећи Џетину, Јадро и Јадран својим плаветнилом.

⁸ Петар Скок, Етимологијски рјечник хрватског или српског језика. књ. I, Загреб 1971. 673
⁹ Географско историјске карте и атласи